

Atatürk Üniversitesi Veteriner Bilimleri Dergisi

<http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/VBD>

Cirit Atları: Anket Çalışması*

Fatih YILDIRIM^{1✉}, Ahmet YILDIZ¹

1. Atatürk Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Zootekni Anabilim Dalı, Erzurum.

Özet: Bu çalışmada, Erzurum bölgesi Cirit atları hakkında bilgi edinmek amacıyla 100 adet cirit atı sahibine uygulanan anket sonuçları değerlendirilmiştir. Anket sonuçlarına göre; Cirit oyunlarında erkek Arap atları (%94.5) tercih edilmektedir. Cirit oyunlarında, zeka ve eğitilebilirlik yönünden Arap atı, dayanıklılık ve cesaret yönünden ise yerli atlar daha üstündür. Cirit atları yalnız cirit oyunlarında kullanılmaktadır. Cirit atı sahipleri, atlarını kendileri yetiştirmek yerine daha ekonomik olduğu için at yarışlarında başarılı olamayan 3 yaşlı Arap atlarını satın almaktadır. Cirit oyunlarında yer alan bir cirit atının fiyatı 5-10 bin lira (2.750-5.500 \$) arasında değişmektedir. Cirit atları 6-12 aylık eğitimden sonra müsabakalara katılmaktadır. Cirit atları en yüksek performansı 8 yaşında göstermektedir. Cirit atlarında vücut kondisyon skoru dört olan, kır donlu ve nişaneli sakin-iyi huylu atlar tercih edilmektedir. Anket sonuçlarına göre; cirit atlarının farklı özelliklerinin olduğu ve her atın cirit oyunlarında başarılı olamayacağı belirtilmiştir (%79.16). Cirit atı seçiminde, yüksek yapılı, geniş sağırlı, beden uzunluğu fazla olmayan, ayak eklemleri sağlam, tırnak tabanı geniş, burun delikleri açık ve iri, küçük kulaklı atlar tercih edilmektedir. Cirit atlarının cirit oyunlarının olduğu ve olmadığı dönemde farklı şekilde beslendiği belirlenmiştir. Cirit oyunları sırasında atlarda en fazla sakatlık görülen vücut bölgesi articulatio metacarpophalangea bölgesidir.

Anahtar kelimeler: Anket, At, Cirit.

Javelin (Jereed) Horses: A Questionnaire Study

Abstract: In this study, the results of the questionnaire, applied to 100 javelin horse owners, were evaluated in order to obtain information on the Javelin Horses of Erzurum region. According to the questionnaire results; male Arabian horses were preferred (94.5%) in javelin games. In javelin games, Arabian horses were superior for intellectuality and trainability, while local breeds were superior for durability and courage. Javelin horses were used in javelin games only. The javelin horse owners did not raise their own animals, but rather purchased 3 year-old Arabian horses that have been left out of races and being more affordable. The price of one javelin horse in the games was around 5-10 thousand Turkish Liras (2,750-5,500 \$). The javelin horses joined into the races after a training of 6-12 months. Javelin horses demonstrated their highest performance at the age of 8. The gray, marked and good-tempered horses having a body condition score of four were preferred for the javelin horses. It could be stated that the properties of each javelin horse were different and every horse might not be successful in the games (79.16%). The high structured, broad ridged horses with a lesser body length, whose foot joints were strong, nail base was wide, nostrils were open, together with large with small ears were preferred for the games. It may be stated that the javelin horses were fed differently according to the existence of games. The most injured body part of the horses during the javelin games were articulatio metacarpophalangea.

Key words: Horse, Javelin, Questionnaire.

✉ Fatih YILDIRIM

Atatürk Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Zootekni Anabilim Dalı, Erzurum, e-posta: fatihyildirim@atauni.edu.tr

¹Bu araştırma Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından (Proje No:2009/135) desteklenmiştir.

"Cirit atlarının bazı performans ve vücut ölçüleri" isimli doktora tezinin bir kısmından özetlenmiştir.

GİRİŞ

Cirit, Türklerin en eski oyunlarından (Tutel, 1998). Türk toplumu cirit sporunu; moral yükseltmek, binicilik kabiliyetlerini artırmak, kahramanlık, savaşçılık ve sporculuk vasıflarını göstermek için yapmıştır (Güven, 1999). Cirit sporu milli kültürümüzün bir parçası olan çeviklik, ustalık, beceri, zekâ, yiğitlik, bağışlama gibi erdemleri yansıtır (Karaca, 1998). Cirit, kültürümüze ve kimliğimize dair özellikleriyle, uluslararası düzeyde fark edilebileceğimiz, yapılması için herhangi bir mevsim veya zaman kısıtlaması olmayan bir spordur (Koçan, 2007).

Cirit yakın zamana kadar Anadolu'nun birçok yerinde oynanmaktayken günümüzde sadece belli başlı illerde oynanmaktadır. Bu iller Erzurum, Uşak, Manisa, Sivas, Bayburt, Erzincan, Kars ve Malatya'dır. 2009 yılı itibarı ile Erzurum'da resmi olarak 25 cirit kulübü mevcut olup kulüplere kayıtlı cirit atı sayısı yaklaşık 138'dir. Erzurum ilinde, çeşitli festival ile törenlerde köylerde ve resmi müsabakalarda cirit oynanmaktadır. Resmi cirit müsabakaları Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'nün (GSİM) kontrolünde Türkiye Geleneksel Spor Dalları Federasyonu'na (TGSDF) bağlı olarak yürütülmektedir. Cirit oyununun kuralları TGSDF tarafından yayınlanan Atlı Cirit Müsabaka Talimatında belirlenmiştir (Anonim, 2010). Cirit müsabakaları karşılıklı 2 takım halinde oynanır, her takımında 7 asıl 3 yedek oyuncu vardır. Cirit sahası, 40 m x 130 m boyutlarında taşsız kabartılmış toprak veya 5-6 cm kalınlığında kumlanmış alan olup, alay durağı, yasak alan, atış sahası ve orta saha çizgisi ile bölünmüştür. Atlı cirit müsabakaları, 40 dakikadan iki devre halinde, toplam 80 dakika oynanır ve devre arası 10 dakikadır. Hakemin başlama işareti ile ilk at çıkarma hakkına sahip takımın bir oyuncusu karşı takımın atış sahasına kadar gider. Hamle süresinde (35 sn) ciritini atarak yarım veya tam çark halinde kaçar, hamle hakkını kullanan bu oyuncuyu, diğer takımdan bir atlı kovalayarak kurallar ile belirlenen puanları almaya gayret eder. Oyun esnasında ve

alayda ciritçinin elindeki ciriti atarak rakip takım ciritçisinin diz üstü vücut bölgesine isabette puan verilir, baş bölgesine cirit atmak yasaktır. Atış mesafesi en az 5 m'dir. Beş metreden yakın cirit atan takım ceza puanı alır. Oyun süresince kurallara göre artı veya eksi (ceza puanı) puanlar alınarak galip takım belirlenir. Cirit oyunlarında ciritçinin at ile uyumlu olması, verdiği komutları atın yerine getirmesi, atın aniden çıkışı yapabilmesi, hızlı koşması, ani dönüş ve duruşlara alışkın olması gerekmektedir.

Bu çalışmada, cirit atı sahipleri ile yapılan anket sonuçlarına göre cirit atının özellikleri hakkındaki bilgilerin, derlenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL ve METOT

Araştırmaya ait veriler Erzurum ilinde Atlı Cirit sporu yapan, 100 cirit atı sahibi ile yapılan anket çalışmalarından elde edilmiştir. Derecelendirilme ölçeklerine pek alışkın olmayan kesimlere, özellikle eğitim düzeyleri de düşükse 3'lü cevap örnekleri daha uygun olmaktadır (Ünsal, 2003). Anket sorularında bu durum göz önünde bulundurulmuştur. Sorular kapalı uçlu yani evet-hayır cevaplı, seçmeli ve açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Açık uçlu sorularda ankete cevap veren kişinin düşüncelerini öğrenmek hedeflenmiştir. Anket içinde Vücut Kondisyon Skoru (VKS) tablosu (Carroll ve Huntington, 1988) ve atın vücut bölgelerini gösteren şekiller üzerinde işaretlemeler yapılarak VKS tercihi, en çok sakatlık olan bölgeler tespit edilmiştir.

Araştırmaya ilişkin verilerin değerlendirilmesi ve grafikler yardımıyla sunumunda Microsoft Office, Excel 2010 programlarından yararlanılmıştır.

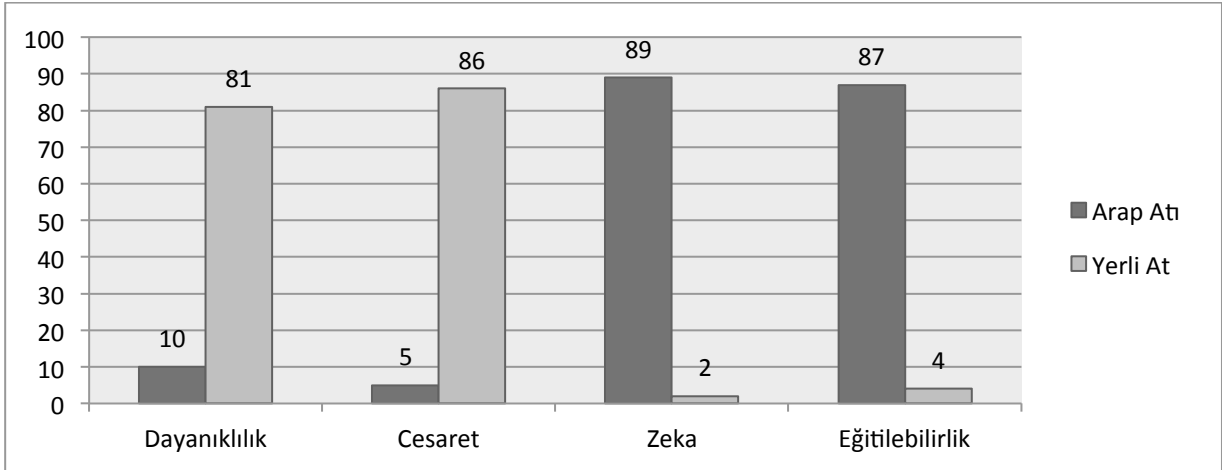
BULGULAR

Cirit atı sahiplerine göre, Erzurum ili %20.6'lık oran ile Türkiye'de en iyi cirit atlarının bulunduğu iller arasında ilk sırada yer almaktadır. Erzurum ilini

Uşak (%19.6), Manisa (%17.7) ve Erzincan (%16.1) illeri takip etmektedir.

Cirit oyunlarında %94.5 oranında Arap atının tercih edildiği belirlenmiştir. Yerli atlar %4.40 oranında ve diğer at ırkları %1.1 oranında tercih edilmekte iken İngiliz atları ise cirit oyunlarında

tercih edilmemektedir. Cirit oyunlarında kullanılan atların tümü erkek atlardır. Arap atı ile yerli at arasında, zekâ ve eğitilebilirlik yönünden Arap atının yerli atlardan üstün olduğu, cesaret ve vücudun dayanıklılığı yönünden ise yerli atların diğer ırklardan daha üstün olduğu belirlenmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. Arap ve yerli atların üstünlükleri.

Figure 1. The advantages of Arab and local horse.

Cirit oyunlarındaki atların diğer atlara göre farklı özelliklerinin olduğu, her atın cirit oyunlarında başarılı olamayacağı %76.19'luk oranla belirtilmiştir. Cirit atı sahipleri, cirit atlarını sadece cirit oyunların da kullandığını, başka bir amaç (binek, koşum) için kullanmadığını belirtmiştir.

Ankete katılanların %93.1'inin cirit atlarını kendisi yetiştirmek yerine satın almayı tercih ederken, cirit atı sahiplerinden %64.37'si, atlarını şehir dışından satın aldıklarını belirtmişlerdir.

Erzurum ilindeki cirit atı sahiplerine göre 2009 yılında iyi bir cirit atının fiyatının %92.1'lik oranla 5-10 bin lira (2750-5500 \$) arasında değiştiği belirtilmiştir. Daha önce herhangi bir cirit oyunu eğitimi almamış, Türkiye Jokey Kulübü yarışlarında yer almış ancak artık yarışlarda başarılı olamamış atlara 1.5-3 bin lira arasında paralar ödenerek satın alınmaktadır.

Anket sonuçlarına göre kır donun %90.32'lik bir oranla en çok tercih edilen don olduğu tespit

edilirken, sekili atları tercih edenlerin oranı %65.4, alında nişaneli atları tercih edenlerin oranı ise %92.69 olarak saptanmıştır.

Cirit atı sahiplerinin %77.17'si sakin-iyi huylu atları tercih ederken, %16.3'ü ise canlı-iyi huylu atları tercih etmektedir.

Vücut kondisyon skoru ile alakalı soruda, ankete katılanlara atların 5'li puantajlı VKS'lerini gösteren bir tablo sunulmuş cirit atı sahiplerinin %88.2' lik oranla, cirit atında en uygun VKS'nin 4 olduğunu belirtmişlerdir.

Atın vücut bölgelerini gösteren şekil üzerinde en çok sakatlık görülen bölgenin işaretlenmesi istenmiş ve articulatio metacarpophalangea bölgesi %39.2'lik oranla en çok sakatlık olan bölge olarak tespit edilmiştir. Sakatlık görülen diğer bölgeler sırasıyla articulatio tarsi %15.8, metacarpus %13.9, sırt %10.5, articulatio metatarsophalangea %8.6 ve femur %5.3 olarak belirtilmiştir.

“Sizce iyi bir cirit atında en önemli özellik nedir?” açık uçlu sorusuna cirit atı sahipleri, sırasıyla %66.7’si ayak eklemleri, %13.1’i sürat, %5’i yaş, %4.8’i görüntü güzelliği ve %3.6’sı ise bacak uzunluğu olarak cevap vermişlerdir.

Diğer bir soru da ise cirit atı sahipleri ile ön görüşme yapılarak cirit atlarında önemli vücut bölgeleri belirlenmiş ve ankete katılanların tümüne “önemli”, “önemli değil” ve “fikrim yok” şeklinde 3’lü cevap seçeneği sunulmuştur. Sonuçta ankete katılan cirit atı sahipleri cirit atlarının, geniş ve uzun sağırlı (%100), beden uzunluğu fazla olmayan (%96.59), yüksek yapılı (%95.45), uzun bacaklı (%94.32), ayak eklemleri sağlam (%95.45) ve tırnak tabanı geniş (%95.45), başını dik tutan (%98.86), geniş burunlu (%98.86), iri ve canlı gözlü (%98.83), küçük kulaklı (%95.45), uzun kuyruklu (%98.86) olmasının önemli olduğunu bildirmişlerdir.

Cirit atlarının beslenmesinde, müsabakaların olmadığı dönemde günlük 4-5 kg kaba yem (kuru ot) ve 6 kg konsantre yem (tahıl karması) verildiği belirlenmiştir. Cirit atlarının yoğun çalıştığı müsabaka dönemlerinde ise bir ata günlük 4-5 kg kuru ot ve 7-8 kg tahıl karması verildiği belirlenmiştir. Cirit atı sahipleri, müsabaka dönemlerinde, atların daha fazla enerji gereksinimi olması nedeniyle ilave yemlemeye gerek duyulduğunu, bu amaçla müsabaka dönemlerinde normal yemlemeye ilave olarak 1-2 kg arpa yedirdiklerini belirtmişlerdir. Müsabaka öncesi 5-6 saatlik dönemde yemleme yapılmamaktadır.

Cirit atının eğitime başlama yaşı için, 3 yaşının %92.47’lik oranla en uygun olduğu ve atın en iyi performans gösterdiği yaşı %84.95’lik oranla 8 yaş olduğu belirtilmiştir.

Erzurum’da cirit atlarının eğitim süresinin 6-12 ay arasında olduğu kabul edilmektedir. Haftada 3 gün eğitim yaptırılmaktadır. Cirit atı sahipleri ile yapılan görüşmelerde, cirit atına 1 ay cirit oynatılmadığında, atın sonraki dönemde oyun oynamakta güçlük çektiği ancak asıl eğitime göre

daha kısa süreli eğitimle tekrar eski performansına geldiği belirtilmiştir.

TARTIŞMA

TGSDF tarafından 2009 ve 2010 yıllarında düzenlenen müsabakalarda Türkiye birinciliğini Erzurum’dan çıkan kulüplerin kazanması da anket sonucunu desteklemektedir. Geçmişten bu güne Türkiye’de cirit sporunun yaşatılması ve geliştirilmesi konusunda Erzurum ve çevresi etkili olmuştur (Öztürk, 1993).

Cirit oyunlarında, anket sonuçlarına göre en çok tercih edilen at ırkı Arap’tır. Arap atlarının mizacının ve vücut yapılarının cirit sporuna daha uyumlu olduğu görüşü, tercihin bu ırktan yana olmasını sağlamıştır. Emiroğlu ve Yüksel (2003), Arap atının sahibine göstermiş olduğu bağlılık, anlayış ve uyumun çok yüksek olduğunu, Arap atının satılırken uysallaştığını ve yeni sahibine uyum gösterdiğini belirtmişlerdir. Arap atlarının, öğretilen cirit oyunu hareketlerini, tekrar istenilmesi durumunda yapabildiği ancak İngiliz atlarının hareketleri tekrar yapmakta güçlük çektikleri belirtilmiştir.

Eski yıllarda daha çok yerli atlar ciritte kullanılırken son yıllarda Arap atları tercih edilmektedir. Anket bulgularında, Arap atlarının zeka ve eğitime yatkınlığının, yerli atlardan daha üstün olduğu saptanmıştır. Arap atlarının eğitiminin daha kısa sürdüğü belirtilmiştir. Müsabakalarda yerli atlarda cesaret ve vücut dayanıklılığının Arap atlarından üstün olduğu ifade edilmiştir. Yerli atlarda, koşu hızının düşük ve yetiştirme maliyetinin yüksek olması nedeniyle çoğunlukla Arap atları tercih edilmiştir.

Cirit atlarının tamamı erkeklerden oluşmaktadır. Dişi atların tercih edilmemesinin nedeni olarak; dişilerin erkek atlarla aynı yerde barındırılma esnasında kızgınlıkta olan dişi atın idare edilmesinde karşılaşılabilecek zorluklar ve bölgedeki örf ve adetler sayılabilir.

Anket sonuçlarına göre her atın cirit oynayamayacağını belirtilmektedir. Atın cirit

oynama kabiliyeti üzerine, mizacı, eğiticinin kabiliyeti, eğitim süresi, atın yaşı ve vücut yapısı etkili olmaktadır. Cirit eğitimi tamamlamamış bir atın cirit oyunu oynayıp oynamayacağını önceden tahmin etmek oldukça zordur. Cirit atı eğitimcisinin eğitim konusundaki tecrübesi bu bakımdan önemlidir. Atın iyi bir eğitici tarafından yetiştirilmesi, müsabakalara hazırlanması için gereklidir (Türkmen, 1993).

Atların bakım beslemesinin zor ve yüksek maliyetli olması, ayrıca uzun bir yetiştirme dönemi gerektirmesi nedeniyle cirit atı sahipleri atları yetiştirmek yerine dışarıdan satın almayı tercih etmektedirler. Cirit atları genellikle, Türkiye Jokey Kulüplerinin düzenlemiş olduğu yarışlarda başarı gösteremeyen Arap atlardan oluşmaktadır (Aka, 2010). Bu amaçla cirit atı sahipleri yarış atlarının yetiştirildiği bölgelere gidip atlarını temin etmektedir. Yerli atlar, kötü bakım, beslenme ve yetiştirme şartlarında, zaman içinde dejenere olmuştur.

Erzurum ve bölgesinde yerli atlar ile bir taraftan evin binek ihtiyacı karşılanır diğer taraftan cirit oyunlarında da kullanılırdı. Günümüzde ise cirit atı sahipleri, atlarının hepsini sadece cirit oyunlarında kullandıklarını, farklı amaçlarla (binek ve çekim) kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Cirit oyunu için elverişli olmayan atların başka amaçla kullanacak kişilere satıldığı belirlenmiştir. Cirit atı satın almak için çevre illerden taleplerin olduğu ifade edilmiştir. Bu iller daha çok Erzincan ve Bayburt illeridir. Ayrıca yurt dışından, özellikle İran'dan son yıllarda atları almak için talep bulunmaktadır.

Cirit atlarında kır donun en çok tercih edilen don olduğu belirlenmiş olup, kır donlu atların mizacının diğer dondaki atlara göre daha sakin olması nedeniyle tercih edildiği belirtilmiştir. Anketlerde sekili atları tercih edenlerin oranı %65.44 olarak bulunurken, alında nişaneli atların tercih edilme oranı %92.69 olarak belirlenmiş ve alındaki nişaneye daha fazla önem verildiği saptanmıştır.

Eskiden at yetiştiricileri ayaklardan en az birinin sekisiz olmasını tercih ederlerdi (Çınar, 1993). Cirit atı sahipleri de dört ayakta birden seki olan atı tercih etmediklerini belirtmişlerdir.

Cirit atlarında sakin-iyi huylu (mizaçlı) olması tercih edilmektedir. Mizacın atın eğitimi açısından önemli olduğu, mizacı kötü atın eğitiminin ve idaresinin zor olduğunu belirtilmiştir. Cirit sporunda at sahibinin verdiği komutları zamanında yerine getirmese başarılı olamaz. Arap atlarının İngiliz atına göre huyunun sakin olması tercih edilmesinde önemli bir faktördür (Emiroğlu ve Yüksel, 2003).

Cirit oyunu yapısı itibarıyla, atlarda güç ve kondisyon gerektiren bir spordur. Carroll ve Huntington (1988), tarafından bildirilen Avustralya sistemine göre sağlıklı bir atta istenilen VKS 3 olarak belirtilmiştir. Anket sonuçlarına göre daha çok VKS 4'ü tercih edilmiştir. Müsabakalar sırasında yoğun enerji sarf eden atların VKS sinin 3 ün altına düşmesi endişesi ile VKS 4 tercih edildiği düşünülebilir. Atların VKS' sini dengeli bir besleme ile müsabaka öncesi ve sonrası 3 olması atların daha üstün performans göstermesini sağlayacaktır.

Cirit atlarında en çok sakatlık görülen bölgenin Articulation metacarpophalangea bölgesi olduğunu belirlenmiştir. Articulation metacarpophalangea bölgesi sakatlığının diğer bölgelere göre fazla olmasının nedeni; cirit oyunundaki ani ters hareketlerin bu eklemi daha fazla etkilemesinden kaynaklanabilir. İyi cirit oynayan bir atın vücut bölgeleri arasında ayak eklemlerinin en önemli bölge olduğunu belirtilmiştir. Atların vücudunda hareket ve manevralarından sorumlu bölgeler, cirit oyunlarında da önem arz etmektedir. İyi bir cirit atının müsabakalarda ani hareketler yapması, atın oyun içinde üstünlüğünü artırmaktadır. Cirit müsabakalarında en fazla sakatlık görülen bölgenin ayak eklemleri olması nedeniyle, sağlam eklem yapısına sahip atlar tercih edilmektedir. Cirit atında sürat rakip oyuncuyu yakalama ve rakip oyuncudan uzaklaşma açısından oldukça önemlidir. Yerli atlara

göre dayanıklı olmamasına rağmen süratli olması nedeniyle Arap atları daha çok tercih edilmektedir.

Cirit atı sahipleri bilimsel verilere dayanmasa da pratikteki tecrübelerine göre cirit atı seçiminde bazı eşkal ile ilgili özelliklere göre seçim yaparak at satın almaktadır. Düz koşu yapan yarıştan çıkma Arap atlarının yeterli eğitim almadan cirit oyunlarında kullanılması sakatlıklara sebep olmaktadır. Bu nedenle cirit atı sahipleri özellikle ayak eklemlerinin ve tırnak yapısının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Atın dış görünüşü ve güzelliği de at sahipleri tarafından önemsenmektedir.

Küçükersan (2006), ergin yaşta hafif işte çalışan bir ata 100 kg canlı ağırlık için; 1-2 kg kaba yem (ot) ve 0.5-1 kg konsantre yem (tahıl karması) verilmesinin uygun olduğunu bildirmiştir. Cirit atlarına 4-5 kg kaba yem ve 6 kg tahıl karması verilmesinin yeterli olduğu düşünülebilir. Warren (2010), 500 kg ağırlığında yoğun çalışan bir ata günlük 7-8 kg ot ve 5 kg tane yem, Küçükersan (2006) ve N.R.C. (2007), bildirişlerine göre ise ergin yaşta yoğun çalışan bir ata 100 kg canlı ağırlık için; 0.75-1.5 kg kaba yem (ot) ve 1-2 kg konsantre yem (tahıl karması) verilmesinin gerektiği bildirilmiştir. Cirit atlarının yoğun çalıştığı, müsabakaların olduğu dönemde ise günlük olarak verilen 4-5 kg kaba yemin yeterli, 7-8 kg konsantre yemin ise fazla olduğu tespit edilmiştir. Cirit atlarında VKS' si 4 olan atların tercih edilmesi de bu durumu desteklemektedir. Yoğun çalışma-koşu atlarında kaba yem (ot) ile konsantre yem (tahıl karması) beslemesine, yarıştan 4 saat önce son verilir (Warren, 2010). Cirit atlarına da benzer şekilde müsabaka öncesi 5-6 saat önce yemleme yapılmaktadır.

Sonuç olarak; Cirit atının cirit oyununu oynama kabiliyeti üzerine; atın ırkı, yaşı, vücut yapısı, eğitim süresi, atın mizacı ve eğitimcinin başarısı etkili olmaktadır. Cirit oyunlarında, koşu yarışlardan çıkma erkek Arap atları tercih edilmektedir. Bu atlar, fiyat açısından yerli atlara göre avantajlı olması, kolayca

eğitilebilmesi, zeki, sakin ve iyi huylu olması, iri yapılı ve gösterişli olması nedeniyle tercih edilmektedir. Arap atlarının dayanıklılığının az olması, daha kolay sakatlanması ve yerli atlara göre cesaretinin az olması dezavantajlarıdır. Cirit oyunlarında başarılı olan Arap atları ile yerli atların melezlenmesi ile cirit oyunlarında daha yüksek performans gösterecek atlar yetiştirilebilir. Cirit atı sahipleri yarış atı sahipleri gibi yüksek gelirli değildir. Cirit atı yetiştiriciliğinin yapılabilmesi için damızlık at yetiştiriciliğinin desteklenmesi gerekmektedir. Cirit atlarında performans açısından önemli olan morfolojik özelliklerin, bilimsel olarak tespit edilmesi ile cirit atı seçiminde daha isabetli sonuçlar alınabilir. At sahiplerinin cirit atlarının bakımı ve özellikle beslenmesi konularından bilgilendirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Aka ST., 2010. Atlı cirit sporcularının sosyal beceri düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniv. Sosyal Bil. Enst., Trabzon.
- Anonim, 2010. <http://www.gelenekselfed.gov.tr/>, [Erişim tarihi: 08.01.2010].
- Carroll C., Huntington P., 1988. Body condition scoring and weight estimation of horses. Equine Vet. J., 20, 41-45.
- Çınar AA., 1993. Türklerde at ve ondokuzuncu yüzyıla ait bir baytarnamede at kültürü. Kültür Bakanlığı Yayınevi, Ankara.
- Emiroğlu K., Yüksel A., 2003. Yoldaşımız at: Yapı Kredi Yayınları. Yay. No:1871, İstanbul.
- Güven Ö., 1999. Türklerde spor kültürü, geliştirilmiş 2. baskı, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Alp Ofset, 58-59.
- Karaca Ş., 1998. Türk ve islam aleminde at ve ata binicilik. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniv. Sosyal Bil. Enst., Konya.
- Koçan N., 2007. Geleneksel sporlarımızdan ciritin rekresyon amacı ile günümüze uyarlanması.

- SYBTD.,1, 31-39.
- Küçükersan MK., 2006. Hayvan besleme ve beslenme hastalıkları. Pozitif Baskı, Ankara.
- NRC, 2007. Nutrient requirements of horses. 6th revised ed., National Academies Press, Washington, USA.
- Öztürk H., 1993. Geleneksel Türk sporları üzerinde bir araştırma Erzurum yöresi örneği. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniv. Sağlık Bil. Enst., Ankara.
- Tutel E., 1998. At yarışları ve atlı sporlar. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Türkmen M., 1993. Türk kültür tarihinde atlı spor üzerine bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniv. Sağlık Bil. Enst., Ankara.
- Ünsal P., 2003. Örgütsel araştırmalarda anket yöntemi. Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Warren L., 2010. Feeding working and performance horses alberta agricultural food an rural development. Agri-Facts, [http:// www1.agric.gov.ab.ca/ \\$department/ deptdocs.nsf/ all/ agdex9622 /\\$FILE/ feeding- working-and-performance- horses.pdf](http://www1.agric.gov.ab.ca/$department/deptdocs.nsf/all/agdex9622/$FILE/feeding-working-and-performance-horses.pdf). [Erişim tarihi: 08.01.2010].